

VOLDGIFTSDOM

- (1) Den 11. desember 2023 i Oslo har det blitt avsagt dom i voldgiftssak mellom Landsorganisasjonen i Norge (LO) med Industri Energi og Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) med Sjømat Norge.
 - (2) Voldgiftsretten har hatt følgende sammensetning: Hanne Inger Bjurstrøm, Eli Mette Jarbo, Marianne Jenum Hotvedt, Tor-Arne Solbakken og Bent Ove Hanasand.
 - (3) Spørsmålet i saken er om dykkere som jobber i havbruksnæringen er omfattet av overenskomst for Service- og flerbruksfartøyer mellom NHO/Sjømat Norge og LO/Sjømannsforbundet.
 - (4) **Sakens tariffrettslige ramme**
 - (5) Overenskomst for Service- og flerbruksfartøy mellom NHO/Sjømat Norge på den ene siden og LO/Norsk Sjømannsforbund på den andre siden for 2022–2024 (Overenskomsten) har i § 1.1 en definisjon av service- og flerbruksfartøy og lyder:

«Flerbruksfartøy som hovedsakelig utfører serviceoppgaver for havbruk og fornybar energi. Herunder oppdrag som fortøyning og vedlikehold av oppdrettsanlegg, slepeoppdrag, inspeksjoner, assistanse ved sykdom/parasittbehandling, dykking m.m. Listen er ikke uttømmende.»
 - (6) Paragraf 1.2 har bestemmelser om Overenskomstens omfang:

«Overenskomsten er inngått mellom Norsk Sjømannsforbund/LO, på den ene side og Sjømat Norge/NHO på den andre side.

Overenskomsten gjelder arbeidstakere som er ansatt på NOR-registrerte servicefartøyer av rederier som er medlem av Sjømat Norge.

Denne avtalen er å anse som en normallønnsavtale.»
 - (7) I § 3 er det bestemmelser om «Tjenestetid om bord- Ferie/fritid», og § 3.1 «Fastsettelse av tjenestetid» lyder:

«Arbeidet organiseres etter en fast turnusplan med forhold mellom tjenestetid om bord og ferie/fritid lik 1:1. Andre brøker kan avtales skriftlig lokalt. Tjenestetiden om bord bør normalt ikke være over 6 uker og ikke under 2 uker.»
 - (8) Paragraf 4 har bestemmelser om lønn og lyder:

«4.1 Avlønning

Lønnen er definert i vedlagte tabeller.
-

Arbeidstid som følger denne overenskomst er 84 t/uke (12 timer pr døgn). Andre uketimetall kan avtales mellom arbeidsgiver og arbeidstaker forutsatt at hviletiden uansett er innenfor de karv som følger av SSL§ 24. (Skipssikkerhetsloven).»

- (9) Sjømat Norge har inngått samme overenskomster for service- og flerbruksfartøy med LO/Norsk Sjøoffisersforbund og Det norske maskinistforbund. Disse er kopier av overenskomstene for service- og flerbruksfartøy som Kystrederiene har med de samme tre organisasjonene.
- (10) Overenskomst for private anlegg (Anleggsoverenskomsten) mellom NHO/Byggenæringens Landsforening og LO/Norsk Arbeidsmandsforbund for 2022–2024 gjelder for «alt anleggsarbeid, herunder anleggsbedriftenes verksteder, som utføres av entreprenørfirmaer», jf. § 1. Anleggsoverenskomsten har i bilag 10 bestemmelser om «Dykkere/Kammerkjørere» som blant annet inneholder særlige bestemmelser om lønn og arbeidstid for anleggsdykkere.
- (11) Mellom NHO/Sjømat Norge og LO/Fellesforbundet er det inngått overenskomst for «alt arbeid innen havbruk som f.eks. oppdrett av fisk, skalldyr, sjø- og landanlegg og fryseri når dette er en del av den stedlige virksomhet, eller annen tilliggende virksomhet i forbindelse med hovedproduktet», jf. Havbruksoverenskomsten § 1.
- (12) Hovedavtalen mellom LO og NHO for perioden 2022–2025 § 3-7 nr. 1 og nr. 4 lyder:
- «1. LO og NHO kan – i tariffperioden – kreve at tariffavtale skal gjelde i medlemsbedrifter som ikke har vært bundet av tariffavtale mellom organisasjonene.**
- ...
- 4. Kravet skal gjelde den bestående tariffavtale mellom LO og NHO som gjelder for bedrifter av samme art.**
- Det tillegges LO og NHO å ta standpunkt til hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende. Forbund og landsforening er ikke legitimert til å binde hovedorganisasjonene.**
- Intern organisasjonstilhørighet avgjøres av LO og NHO, men har ikke betydning for avtalevalget.»**
- (13) 7. mai 2021 ble arbeidsmiljølovens omfangsbestemmelse endret slik at loven også gjelder for «dykkeroperasjoner». Denne endringen har ennå ikke trådt i kraft.
- (14) Forskrift 2011-12-06-1357 om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav har i kapittel 26 bestemmelser «Om sikkerhet og helse ved arbeid under vann eller økt omgivende trykk». Forskriften inneholder blant annet nærmere krav til planlegging og risikovurdering av dykkeoperasjoner, sikkerhetsprosedyrer, utstyr, dykkerbevis og helseerklæring, og kvalifikasjonskrav

til den som skal utføre lineholderfunksjonen under dykket. Disse bestemmelsene får tilsvarende anvendelse på dykking fra skip, jf. § 4 i forskrift 2020-04-27-876 om dykking fra skip.

(15) **Bakgrunnen for tvisten**

- (16) 15. desember 2017 inngikk Sjømat Norge intensjonsavtale med Norsk Sjøoffisersforbund og Norsk Sjømannsforbund om etablering av tariffavtale for mannskap på skip som utfører transporttjenester i havbruksnæringen. Det heter i denne blant annet:

«Bakgrunn

Fartøy brukt i havbruksnæringen har blitt større enn de var historisk, de har blitt mer spesialisert og mer avanserte. For de større arbeids- og servicefartøyene har det derfor blitt ansatt mannskap med sjøfartskompetanse.

...

I takt med at fartøyene har utviklet seg har det også blitt etablert flere selvstendige servicefartøyrederi. Disse opererer for ulike kunder og er dermed mer mobile enn de fartøyene som var integrert i den enkelte bedrift har vært. Flere havbruksbedrifter har også samlet deler av sin fartøysvirksomhet i egne rederi som har blitt datterselskap.

...

Samlet sett har dette ført til at flere av medlemmene etterspør et tarifftilbud knyttet til større arbeids- og servicefartøy, ensilasjefartøy og brønnbåter. I dag har ikke NHO eller Sjømat Norge et tilpasset tarifftilbud til disse medlemmene. Tradisjonelt har denne gruppen av bedrifter fått sitt tarifftilbud fra Kystrederiene som ikke er en del av NHO. På denne bakgrunn tok Sjømat Norge i sommer kontakt med NSOF og NSF for å opprette tariffavtaler for sjøfolk på disse fartøyene.

...

Da servicefartøyer foreløpig er i et såkalt tariffomt rom innen NHO-systemet, vil partene trenge noe mer tid på å få en koordinert prosess som skal lede til en god og relevant avtale for denne gruppen – enten som en del av en større avtale eller som en selvstendig avtale.»

- (17) Sjømat Norge inngikk 18. desember 2017 en likelydende intensjonsavtale med Det norske maskinistforbund.
- (18) 19. april 2018 ble Overenskomsten signert mellom Sjømat Norge og Norsk Sjømannsforbund. Likelydende overenskomster ble signert med Det norske maskinistforbund og Norsk Sjøoffisersforbund.
- (19) Industri Energi (IE) har medlemmer i selskaper som leverer dykkertjenester fra service og flerbruksfartøy til havbruksnæringen, herunder Abyss (tidligere Akva Marine Service). IE fremsatte 15. mars 2018 krav om tariffavtale for sine medlemmer i dette selskapet.

- (20) 19. april 2018, samme dag som overenskomstene med sjøfartsorganisasjonene ble signert, undertegnet Sjømat Norge og IE en «Intensjonsavtale om etablering av tariffavtale for dykkere» som lød:

«Industri og Energi (LO) og Sjømat Norge har i dag inngått intensjonsavtale om å jobbe frem en overenskomst for dykkere og dykkerselskaper med utgangspunkt i havbruksnæringen.

Partene ser for seg å jobbe frem en ny overenskomst for aktuelle bedrifter i løpet av høsten 2018.

Dette området er tariffomt i dag og partene har til hensikt å tette dette gjennom etablering av en ny overenskomst.

Begge parter er svært opptatt av sikkerhet for dykkere, og vil jobbe sammen myndighetene, samt fremme topartsarbeidet på bedriftene.

Viktige områder som skal avklares i tiden fremover vil blant annet være avgrensningen av overenskomsten opp mot etablerte overenskomster på havbruksområdet.

Partene gir hverandre eksklusivitet på utvikling av tariffavtalen.»

- (21) Etter dette ble det avholdt ni forhandlingsmøter mellom partene. Det foreligger begrenset skriftlig dokumentasjon fra disse møtene. Etter det andre forhandlingsmøtet inviterte Sjømat Norge til et dialogmøte med næringen 12. november 2018 om tariffavtale for dykkere, hvor blant annet følgende temaer ble foreslått diskutert:

«1. Hvem skal avtalen omfatte?

a. skal den bare gjelde dem som er i ren dykkervirksomhet, og som dermed ikke i tillegg er mannskap på båt,

er det i så fall naturlig å sette et skille, slik at den ikke gjelder for de som er omfattet av Skipsarbeids- og skipssikkerhetsloven?

b. eller kan den også omfatte de som i tillegg er mannskap på bår?

i. da kan man i så fall få enda et forbund inn på fartøysiden, i tillegg til de ordinære sjømannsorganisasjonene.

...

2. Normallønn eller minstelønn?

...

3. Arbeidstidsordninger

...»

- (22) Det var kontakt mellom Knut Boddning, LO og Rolf Negård, NHO før og etter at intensjonsavtalen ble inngått. I august 2018 sendte Knut Boddning følgende e-post til Rolf Negård:

«Jeg har i dag hatt møte med FF, IE, NSF og NAF om avtaleforholdene i havbruksnæringen. Dette er en næring i kraftig utvikling med mange ulike selskaper. Tidligere i år ble Sjømat Norge og NSF enig om en ny overenskomst for servicebåter, og Sjømat Norge og IE lagde en intensjonsavtale om å jobbe frem en overenskomst for dykkere.

Næringen består av en rekke yrkesgrupper som for eksempel røktere, havbruksteknikere, vedlikeholdsfolk, dykkere og maritimt personell. Samme yrkesgruppe kan være ansatt både på båter og mærer så vi må drøfte om vi må lage noen grenseavtaler. LO og de aktuelle forbundene ønsker derfor en prat med NHO og Sjømat Norge om avtaleforholdene og grensesnittet i havbruksnæringen. Det er viktig at vi har en felles forståelse av hvordan næringen ser ut og fungerer samt utviklingstendenser.»

- (23) Parallelt med forhandlingsmøtene ble det gjort avklaringer i LO vedrørende organisasjons- og avtaleforholdene i havbruksnæringen. Behovet for avklaringer her var noe Sjømat Norge tok opp under forhandlingene. LOs organisasjonskomite traff 15. februar 2019 følgende vedtak:

«LO, Industri Energi, Fellesforbundet, Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund og Norsk Arbeidsmannsforbund har i lengre tid arbeidet med organisasjons og avtaleforholdene innen dykking og i havbruksnæringen. Det foreligger nå enighet for dykkere og det bes om at LOs organisasjonskomite godkjenner avtalen. Grensesnittet mellom FF og sjømannsorganisasjonene når det gjelder røkterarbeid og annet arbeid knyttet til oppdrettsnæringen arbeides det videre med.

...

2. I henhold til intensjonsavtalen mellom Industri Energi og Sjømat Norge opprettes det ny overenskomst for dykkere/dykkerselskaper med utgangspunkt i havbruksnæringen.

3. Maritimt personell om bord på fartøy som er omfattet av Overenskomsten for service- og flerbruksfartøy med Sjømat Norge, er Norsk Sjømannsforbunds og Norsk Sjøoffisersforbunds organisasjons- og avtaleområde.

4. Profesjonelle dykkere/dykkere (som er ansatte dykkere) er Industri Energi sitt organisasjons- og avtaleområde.

5. Dykkere som er ansatt i anleggsbedrifter og som er omfattet av Overenskomst for private anlegg med Byggenæringens Landsforening, skal fortsatt være Norsk Arbeidsmannsforbunds organisasjonsområde.

...»

- (24) 8. april 2019 overleverte IE krav om ny overenskomst til Sjømat Norge, vedlagt utkast til overenskomst. I utkastet var overenskomsten kalt «Overenskomst for Dykking Inshore mellom Næringslivets Hovedorganisasjon og Sjømat Norge og de i denne tilknyttede virksomheter på den ene siden og Landsorganisasjonen i Norge, Industri Energi og vedkommende avdelinger av forbundet på den andre siden». Utkastet har i § 1 følgende ordlyd:

«Overenskomstens omfang

Denne overenskomsten gjøres gjeldende for bedrifter som utfører undervannsarbeid og arbeidsdykking innaskjærs.

Med innaskjærs menes indre farvann, norsk territorialfarvann, ferskvann, norsk økonomisk sone, avgrenset mot dykking i petroleumsaktiviteten.

Dette omfatter, men er ikke begrenset til selskaper som utfører oppdrettservice, undervannsoppdrag på skip og oljerigger, inspeksjonsoppdrag og bygge- og

vedlikeholdsarbeider i forbindelse med kai/bro/brygger/kraftverk/rørledninger med mer.

Overenskomstens bestemmelser kommer til anvendelse for de av bedriftenes ansatte som er involvert i undervannsarbeidet, inkludert arbeidsledelse og ROV-kjøring i forbindelse med dykkeoperasjonen.

Arbeidstakere innenfor ovennevnte områder, uavhengig av vernelov, skal ansettes på de betingelser som er fastsatt i overenskomsten.

Der teknologiutviklingen medfører at arbeidsoperasjoner endres eller forutsetter ny kompetanse, skal disse fortsatt omfattes av denne overenskomsten.»

- (25) Paragraf 3 har bestemmelser om arbeids- og hviletid. Paragraf 3.1 lyder:

«Arbeidstid § 3-1

Den ordinære, effektiv arbeidstid

Dagarbeid

Den effektive, ordinære arbeidstid skal i gjennomsnitt ikke overstige 37,5 timer pr. uke.

Arbeidstiden skal legges mellom kl. 06.00 og kl. 18.00 og fastsettes av bedriften etter drøfting med de tillitsvalgte. Bli det nødvendig å foreta midlertidige endringer i arbeidsinndelingen for alle, eller grupper av arbeidstakere, skal det på forhånd drøftes med de tillitsvalgte.»

- (26) I brev 6. mai 2019 til LO kommenterer Rolf Negård kravet til ny overenskomst slik:

«Sjømat Norge og IE har i ett års tid drøftet

muligheten for og innholdet av en eventuell overenskomst for bedrifter som driver med innaskjærs dykking knyttet til havbruksnæringen. Arbeidet har sin basis i en intensjonsavtale signert 19. april 2018. I denne avtalen tar Sjømat Norge klare forutsetninger for arbeidet. Jeg leser protokollen dithen at en eventuell ny overenskomst skal fylle mulig tariffomt rom knyttet til dykkerservice for havbruksnæringen, etablert i den vertikale tariffstrukturen mellom LO og NHO for arbeideroverenskomsten.

Den 8. april i år presenterer IE overfor Sjømat Norge et utkast til ny overenskomst som etter vårt skjønn bryter fundamentalt med forutsetningene. Kravet, og det som har blitt fremført fra IE i møter, tyder på at det forbundet ser for seg er en horisontal profesjonsavtale for dykkere uavhengig av bransje.

Jeg har bedt Sjømat Norge stoppe videre prosess med en slik avtale. Å nærme seg de krav IE fremsetter vil for Sjømat Norge være å gå langt ut over de fullmakter de har fra NHO om etablering av en slik overenskomst.

Når NHO åpnet for denne prosessen, var det for å muliggjøre at spesialiserte serviceselskaper som utfører dykkeroppdrag for sjømatnæringen kunne få muligheten til å delta i bransjefellesskapet i Sjømat Norge. Når så ikke synes å være av interesse for LO, kan den naturlige konklusjon på denne diskusjonen være at også slike spesialiserte selskaper knyttet til havbruksnæringen etter sin art vurderes å være «undervannsentreprenører» og således etter Hovedavtalen § 3-7 nr. 4 kan sies å være omfattet av Overenskomst for private anlegg.»

- (27) 18. november 2019 ble det inngått samarbeidsavtale mellom IE, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund om «organisering innen havbruksservice». I punkt 5, 7 og 8 heter det:

«5. Maritimt personell som er omfattet av Overenskomst for service- og flerbruksfartøyer og som bla. utfører dykking som en del av sine

arbeidsoppgaver er Norsk Sjømannsforbunds og Norsk Sjøoffisersforbunds organisasjons- og avtaleområde.

7. De som har sitt arbeid på et dykkerfartøy, ansatt på bakgrunn av sin yrkesdykkerkompetanse, som innehar yrkesdykkersertifikat, og er en del av et forskriftspliktig dykkerlag er Industri Energi sitt organisasjons- og avtaleområde. Dette gjelder uavhengig av at dykkerne får utstedt maritime arbeidskontrakter.
8. I samråd med de overstående punkt støtter Norsk Sjøoffisersforbund og Norsk Sjømannsforbund arbeidet med opprettelsen av en ny overenskomst mellom Industri Energi og Kystrederiene, NHO Sjømat Norge, for dykkere.»

- (28) 6. mai 2021 sendte IE brev til Sjømat Norge og ba om at forhandlingen om ny overenskomst ble gjenopptatt. I brevet ble det vist til Stortingets vedtak om å gjøre arbeidsmiljøloven gjeldende for innaskjærs arbeidsdykking. Sjømat Norge avviste kravet, og avviste også at dykkernes overføring til arbeidsmiljøloven hadde betydning for saken. 2. november 2021 sendte LO brev til NHO med krav om forhandlinger om tariffavtale for innaskjærs dykkere.
- (29) I tvisteprotokoll fra forhandlingsmøte 13. januar 2022 (undertegnet av partene 22. mai 2022) mellom LO/IE og NHO/Sjømat Norge heter det:

«LOs anførsler:

IE har fremmet krav overfor Sjømat Norge om tariffavtale for innaskjærs dykkere. Partene var i 2018 enige om at dykking innen havbruk er tariffomt rom. I ettertid har NHO/Sjømat Norge gått tilbake på dette og hevder disse dykkerne er omfattet av Overenskomsten for Private anlegg eller av overenskomsten for Service- og flerbruksfartøy.

IE krever tariffavtale for dykkere som jobber innaskjærs jfr. HA § 3-7 jf HA § 3-9.

I henhold til omfangsbestemmelsen i sjømannsoverenskomsten er den begrenset til å gjelde maritime ansatte på NOR-registrerte servicefartøyer av rederier som er medlem av Kystrederiene, men ikke enkeltgrupper av arbeidstakere som maskinister og offiserer som har andre avtaler. Den må således karakteriseres som en horisontal avtale. Anleggsoverenskomsten gjelder arbeidstakere som arbeider ved anlegget, er ansatt hos entreprenøren, og er nødvendig for dets framdrift og fullføring jf. omfangsbestemmelsen. Overenskomsten dekker ikke dykkere som er ansatt på bakgrunn av dykkerfaglig kompetanse innen havbruksnæringen. Det gjøres således gjeldende at det foreligger tariffomt rom for dykkere som er ansatt på bakgrunn av sin dykkerfaglige kompetanse ikke som maritimt personell, og som ikke er ansatt på anlegg hos entreprenøren.

NHOs anførsler:

LO har ved brev av 2.11. 2021 bedt om fornyet behandling av kravet. NHO fant å imøtekomme LOs ønske om fornyet behandling, men reagerer på saksfremstillingen i brevet. Det vises i den sammenheng til NHOs e-poster av 10.11.2021 og 8.12.2021 til advokat Hellum-Lilleengen.

NHO konstaterer at LO fortsatt hevder at Sjømat Norge ved intensjonsavtalen datert 19. april 2018 har ment å fravike det som NHO har oppfattet som en omforent holdning mellom hovedorganisasjonene, nemlig at det kun skal etableres én avtale mellom hovedorganisasjonene for arbeider/operatør-delen av den enkelte virksomhet. Dykking inngår som en del av arbeidsoppgavene til maritimt rederiansatte omfattet av avtalene inngått mellom NHO/Sjømat Norge og LO/henholdsvis Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund jf avtalenes §§ 1.2 jf 1.1. Det er ingen holdepunkter, verken tariffrettslig eller historisk, for en

anførsel om at ansatte med særskilt kompetanse – her dykkere – skal ha egen avtale grunnet deres kompetanse.

Henvisningen til at avtalen til Norsk Sjømannsforbund er horisontal kan ikke sees å være relevant. At avtalen er avgrenset oppad mot navigatører og maskinister, skyldes to forhold; a) dette er ansatte i lederfunksjoner og, b) historisk er dette frittstående forbund.

Intensjonsavtalen er fra Sjømat Norge sin side inngått med den forutsetning at grunnprinsippene i tariffstrukturen mellom NHO og LO blir respektert. Foruten det som er redegjort for ovenfor, bygger tariffavtalestrukturen også på det prinsipp at det mellom LO og NHO kun skal etableres én avtale for hver enkelt bransje (virksomhetens art). Det Sjømat Norge har skrevet en intensjonsavtale om, er derfor å vurdere å inngå en tariffavtale for dykkerserviceselskaper innrettet mot sjømatnæringen og medlem av Sjømat Norge. Så langt har verken LO eller IE fremmet krav om avtale for en slik virksomhet.

Intensjonsavtalen må fortolkes med det utgangspunkt at den er inngått før dommen i Arbeidsretten 16. februar 2021 (AR-2021-4). Her påsto LOs prosessfullmektig, og ble trodd av Arbeidsretten, at det er etablert parallelle avtaler mellom LO og NHO for samme bransjer LO har i ettertid ikke kunnet dokumentere hvilke avtaler det ble henvist til overfor Arbeidsretten.

NHO opprettholder således at hovedavtalen mellom NHO – LO bygger på den forutsetningen at det ikke skal inngås parallelle avtaler mellom hovedorganisasjonene om samme type arbeid i samme type virksomhet. Dette prinsippet gjenspeiles i HA § 3-7-

LO skriver ovenfor i sine anførsler at «IE krever tariffavtale for dykkere som jobber innaskjærs jf HA § 3-7 jf HA § 3-9». NHO kan ikke se at hovedavtalen på noen måte gir LO/IE noen rett til å få etablert en slik avtale som krevet. Dette er en interesseløst, dog med et krav som etter NHOs oppfatning representerer et brudd på de grunnleggende prinsipper vår hovedavtale bygger på.

...

Partene kom ikke til enighet. LO varslers at det vil bli tatt ut søksmål for den faste tvistenemnda eller Arbeidsretten. NHO meddelte at en i utgangspunktet ikke anser denne saken å være en tvist som etter sin art hører inn under saksområdet for Den faste tvistenemnda, ref. HA § 3-9 nr. 2 jf § 3-10 nr. 3. Ved et eventuelt søksmål fra LO vil derfor NHO vurdere å nedlegge påstand om avvisning.»

- (30) LO med IE tok ut stevning for Den faste tvistenemnda 31. oktober 2022. Ved kjennelse 9. desember 2022 avviste tvistenemnda saken med begrunnelsen at «påstanden fra LO innebærer en tolkning som ligger utenfor nemndas kompetanse etter HA».
- (31) LO tok ut stevning for Arbeidsretten 31. oktober 2022. NHO innga tilsvaret 5. desember 2022. Saken ble berammet til juni 2023, men ble utsatt på grunn av sykdom. Hovedforhandling ble avholdt 7.–9. november 2023.
- (32) I protokoll 5. desember 2023 begjærte partene saken hevet for Arbeidsretten. Arbeidsretten hevet saken ved kjennelse 11. desember 2023. I henhold til samme protokoll ble tvisten deretter løst ved voldgift.
- (33) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**
- (34) *Landsorganisasjonen i Norge med Industri Energi har i korte trekk anført:*

- (35) Overenskomsten gjelder ikke for forskriftpliktige dykkertjenester i havbruksnæringen og IE kan kreve tariffavtale med Sjømat Norge. Fører ikke forhandlingene frem kan det iverksettes streik etter arbeidstvistloven § 3. Valgreglene i HA §§ 3-7 til 3-10 gjelder ikke når det kreves ny tariffavtale.
- (36) Industriforbundsmodellen er ikke til hinder for opprettelse av tariffavtale for yrkesdykkere. LO er i utgangspunktet enig med NHO, men det finnes flere eksempler på at denne modellen ikke passer, og hvor det er inngått parallelle tariffavtaler i samme bedrift. Overenskomstene inngått mellom NHO/Sjømat Norge med sjøoffiserene og maskinistene er eksempler på dette.
- (37) Partene var i 2017 enige om at deler av havbruksnæringen var tariffomt rom, jf. intensjonsavtalene som ble inngått mellom Sjømat Norge og Norsk Sjøoffisersforbund, Norsk Sjømannsforbund og Det Norske maskinistforbund. Partene kan ikke ha ment å inkludere forskriftsmessig dykking i Overenskomstens omfangsbestemmelse. Da ville ikke Sjømat Norge ha inngått intensjonsavtalen med IE samme dag som Overenskomsten ble signert. Av intensjonsavtalen fremgår det klart at også dette er et tariffomt rom som partene har til hensikt å tette gjennom en ny overenskomst. Sjømat Norge og IEs hjemmesider var tilnærmet likelydende i omtalen av intensjonsavtalen. Begge steder fremgår det at det skal opprettes tariffavtale for yrkesdykkere og at dette i dag er tariffomt rom
- (38) Intensjonsavtalen var blant annet foranlediget av et krav fra IE om tariffavtale i Sjømat Norges medlemsbedrift Akva Marine Service (i dag Abyss). Det fremgår av kravet at det ikke var noen overenskomst som dekker denne typen dykkerbedrifter. Akva Marine Service var registrert som dykkerselskap hos Arbeidstilsynet, med mindre båter som i all hovedsak tilbød dykkertjenester. Sjømat Norge var kjent med dette kravet da intensjonsavtalen ble inngått. Det må derfor ha vært klart for Sjømat Norge at det var ny tariffavtale for denne typen dykking IE ville forhandle om. Abyss har senere inngått særavtale for dykkere, som bygger på at de er omfattet av arbeidsmiljøloven, i strid med Overenskomstens bestemmelser.
- (39) Intensjonsavtalen ble undertegnet av Sjømat Norge og IE. LO og NHO hadde hatt samtaler om den i forkant. Det fremgår av forklaringene at disse samtaler også omfattet avtaleforholdene i havbruksnæringen. Det ble avholdt ni forhandlingsmøter mellom partene. På disse møtene ble det blant annet diskutert

hvem som skulle omfattes av avtalen, om det skulle være en normallønns- eller minstelønnsavtale og behovet for avvikende arbeidstidsordninger. Sjømat Norge inviterte medlemsbedriftene til «dialogmøte om tariffavtale for dykkere» hvor et av spørsmålene var om avtalen bare skulle gjelde dem som jobber i ren dykkervirksomhet, eller om overenskomsten også skulle gjelde dykkere som er mannskap på båt. Dette viser at partene mente å etablere en egen tariffavtale for yrkesdykkere i havbruksnæringen.

- (40) Saksøkte endret synspunkt og argumentasjon da utkast til tariffavtale kom fra IE. IE gikk bredt ut i utkast til omfangsbestemmelse, men dette var ment som et forhandlingsutspill. Det var bestemmelsene om arbeidstid og lønn som gjorde at arbeidsgiversiden trakk seg fra forhandlingene.
- (41) Parallelt med disse forhandlingene ble det gjennom vedtak i LOs organisasjonskomite og ved samarbeidsavtale mellom IE, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund, avklart at dykkere på dykkerfartøy som driver forskriftsmessig dykking er IEs organisasjons- og avtaleområde. Dette kjente Sjømat Norge og NHO til.
- (42) Overenskomsten regulerer bare arbeidstakere som er omfattet av skipsarbeidsloven og skipssikkerhetsloven. Arbeidsmiljøloven omfatter nå dykkervirksomhet, og dykkerfartøy må meldes til Arbeidstilsynet. Dykkere har fått en arbeidstidsregulering tilpasset risikoen ved dykking. Årstimeverk for yrkesdykkere i turnus er 2190 timer, mens årstimeverk etter arbeidsmiljøloven er 1700 timer. Risikoen for ulykker ved dykking sto sentralt da lovgiver valgte å legge denne virksomheten inn under arbeidsmiljøloven. Det følger av AR-2022-11 at offentligrettslig regulering og kompetansekrav til en virksomhet, kan få betydning for tariffavtalens anvendelsesområde.
- (43) Yrkesdykkere er underlagt omfattende sikkerhetsregulering. Sikkerhetsregelverket stiller blant annet krav til sikkerhetsprosedyrer, beredskapsplaner, dykkerbevis og krav til dykkerteam på minimum fire. Det er bare dykkervirksomheter som er registrert hos Arbeidstilsynet som kan benyttes til dykkertjenester i havbruksnæringen.
- (44) Praksis viser at skipsbesetningen har annen kompetanse, opplæring og andre arbeidsoppgaver enn yrkesdykkere. Det er særlige opptakskrav til dykkerutdannelsen som skiller seg fra dem som stilles til sjøfolk. Yrkesdykkernes

arbeidsdag består hovedsakelig i dykking, i motsetning til maritimt personell som bare dykker av og til. Yrkesdykkerne bruker fartøyet som transportmiddel for å komme seg ut til områdene det skal dykkes. Til dette benyttes mindre, hurtiggående fartøy.

(45) Yrkesdykking er noe annet enn det som omfattes av «dykking» i Overenskomsten. Formålsbetraktninger tilsier at den risiko for helseskader og tap av liv som dykkere utsettes for, krever særskilt vern.

(46) Det er nedlagt slik påstand:

«Overenskomst for Service- og flerbruksfartøy mellom NHO/Sjømat Norge og LO/Norsk Sjømannsforbund omfatter ikke dykkere som er ansatt i selskaper som leverer forskriftspliktige dykkertjenester til havbruksnæringen.»

(47) *Næringslivets Hovedorganisasjon* med Sjømat Norge har i korte trekk anført:

(48) Overenskomsten gjelder for maritimt personell, og gjelder etter ordlyden blant annet for dykking. Sjøfolk som kan utføre dykkeroppdrag er en etterspurt kompetanse hos oppdragsgivere. Omfanget av dykkeroppdrag varierer, men dette er uten betydning. Overenskomsten skiller ikke mellom ulike typer service- og flerbruksfartøy, eller omfanget av dykkeroppdrag. Så lenge det utføres dykkeroppdrag av maritimt personell fra service- og flerbruksfartøy, gjelder Overenskomsten.

(49) Påstanden omfatter «forskriftspliktige dykkertjenester». Sikkerhetskravene er de samme for dykking omfattet av Overenskomsten som annen dykking som ikke er ren fritidsdykking. At dykkervirksomhet skal reguleres av arbeidsmiljøloven, og ikke av skipsarbeidsloven, er uten betydning for valget av tariffavtale.

(50) Omfangsbestemmelsen i Overenskomsten er identisk med Kystrederienes overenskomster for tilsvarende virksomheter og identisk med NHO/Sjømat Norges overenskomster med Det norske maskinistforbund og Norsk sjøoffiserforbund for service- og flerbruksfartøy. Det er bare partene i Overenskomsten som kan endre omfangsbestemmelsen.

(51) Intensjonsavtalen gir ikke grunnlag for å tolke omfangsbestemmelsen innskrenkende og medfører ikke noen plikt til å inngå ny overenskomst. Da intensjonsavtalen ble inngått var det allerede gjeldende overenskomster i LO-NHO området som omfattet bedrifter som utfører dykkertjenester. Overenskomsten og avtalene med Det norske Maskinistforbund og Norsk Sjøoffisersforbund ble

undertegnet samme dag som intensjonsavtalen. I tillegg har Anleggsoverenskomsten hatt bestemmelser om dykking siden 1950.

- (52) Det fremgår av forklaringene at representantene fra LO og NHO som var involvert før intensjonsavtalen ble inngått, ikke kjente næringen godt. Intensjonsavtalen omhandler «dykkere og dykkerselskaper», og karakteriserer dette som «tariffomt rom». Det fremgår tydelig av intensjonsavtalen at en viktig del av arbeidet ville være å se på avgrensningen mot andre overenskomster på havbruksområdet. Sjøfolk ansatt på service- og flerbruksfartøy som driver dykkervirksomhet var allerede regulert av Overenskomsten, og det var ikke disse intensjonsavtalen hadde til hensikt å vurdere.
- (53) NHO stoppet prosessen etter å ha mottatt utkast til overenskomst fra IE. Utkastet viste at partene hadde helt ulik forståelse av hva det ble forhandlet om. IE krevde en profesjonsavtale for alle dykkere, uavhengig av bransje. I NHO-LO området er overenskomstene bransjevise ut fra virksomhetens art. Det gikk deretter to år før Sjømat Norge hørte noe mer fra IE om saken.
- (54) Etter HA er det LO og NHO som bestemmer hvilken tariffavtale som skal gjøres gjeldende, jf. HA § 3-7. Intern organisasjonstilhørighet har ingen betydning for avtalevalget. Avtaler om dette mellom LOs forbund er derfor uten betydning.
- (55) Utvidelsen av omfangsbestemmelsen i arbeidsmiljøloven til også å omfatte dykkere er ikke trådt i kraft. Fra myndighetenes side er det lagt til grunn at dykkere på skip må regnes som sjøfolk, og det er laget egen forskrift som gir disse de samme rettighetene de ville hatt etter skipsarbeidsloven. Det er enighet om at Overenskomsten må endres for å tilpasses det nye regelverket.
- (56) Det er nedlagt slik påstand:
- «Saksøkte frifinnes.»**
- (57) **Retten merknader**
- (58) Spørsmålet retten skal ta stilling til er om Overenskomst for Service- og flerbruksfartøy omfatter all dykking fra skip utført av ansatte i selskaper som er omfattet av Overenskomsten, eller om det må avgrenses mot «forskriftsmessig dykking». Retten er kommet til at saksøkte må gis medhold og vil bemerke:
- (59) Retten legger til grunn at saksøker med «forskriftsmessig dykking» mener dykking som omfattes av regelverket rundt sikkerheten ved dykkeroperasjoner. De særlige

bestemmelsene om sikkerhet og helse ved arbeid under vann i kapittel 26 i forskriften fra 2011 om «utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav» gjelder for yrkesdykkere. Forskrift om dykking fra skip fra 2020 gjelder for «den som har sitt arbeid om bord og som er involvert i dykkeroperasjoner. Begge forskriftene gjelder derfor for all dykking som ikke er fritidsdykking. Tilsvarende gjelder arbeidsmiljøloven bare for yrkesdykking. Det følger av dette at sikkerhetsreguleringen for dykkeroperasjoner vil gjelde for dykking fra service- og flerbruksfartøy omfattet av Overenskomsten, på samme måte som den gjelder for annen yrkesdykking. Partene synes å være enige om dette.

(60) Overenskomsten gjelder etter § 1.2 for:

«arbeidstakere som er ansatt på NOR-registrerte servicefartøyer av rederier som er medlem av Sjømat Norge.»

(61) Service- og flerbruksfartøy er definert i Overenskomstens § 1.1:

«Flerbruksfartøy som hovedsakelig utfører serviceoppgaver for havbruk og fornybar energi. Herunder oppdrag som fortøyning og vedlikehold av oppdrettsanlegg, slepeoppdrag, inspeksjoner, assistanse ved sykdom/parasittbehandling, dykking m.m. Listen er ikke uttømmende.»

(62) Etter ordlyden omfatter Overenskomsten maritimt personell som utfører dykking, og har ingen avgrensning med hensyn til ulike typer dykkeroppdrag.

(63) Saksøker anfører at Overenskomsten bare gjelder for dykking som skjer av og til, og da hovedsakelig i forbindelse med fartøyets drift. Dette i motsetning til «forskriftsmessig dykking» hvor dykking utgjør hoveddelen av den ansattes arbeidsoppgaver. Havbruksnæringen er blitt langt mer spesialisert med egne, mindre dykkerfartøy og dykkerteam som i all hovedsak utfører dykkeroppdrag. Denne typen dykking er etter saksøkers syn, ikke omfattet av Overenskomsten.

(64) Av bevisføringen fremgår det at dykkervirksomheten i havbruksnæringen i økende grad er spesialisert, slik saksøker beskriver. Retten finner ikke holdepunkter for at omfangsbestemmelsen av den grunn må tolkes innskrenkende. Ordlyden er klar. Den gjelder for dykkeroppdrag fra service- og flerbruksfartøy som er omfattet av Overenskomsten, og skiller ikke mellom ulike typer service- og flerbruksfartøy eller størrelsen på disse.

- (65) Tilsvarende gjelder for omfanget av dykkeroppdrag. Overenskomsten gjelder etter sin ordlyd «dykking». På bakgrunn av ordlyden er det uten betydning om disse oppdragene utgjør en større eller mindre del av servicefartøyets virksomhet. Etter rettens syn foreligger det heller ikke andre avgjørende hensyn som tilsier at dykkeroppdragenes omfang skal få betydning for Overenskomstens anvendelse. Det vises her til at sjøfolk som dykker er underlagt den samme sikkerhetsreguleringen som andre yrkesdykkere, uavhengig av hvor ofte det utføres dykkeoppdrag.
- (66) Retten finner heller ikke støtte for saksøkers syn i tariffhistorien. Da Sjømat Norge inngikk intensjonsavtaler med Norsk Sjøoffisersforbund og Sjømannsforbundet og Det norske maskinistforbund i desember 2017 var partene enige om at virksomheten til service- og flerbruksfartøy i havbruksnæringen var tariffomt mellom partene. Overenskomstene som ble inngått i 2018 på bakgrunn av disse intensjonsavtalene var kopier av avtalene sjømannsorganisasjonene hadde med Kystrederiene. Også omfangsbestemmelsene er likelydende. Det foreligger ikke noe informasjon rundt disse overenskomstenes tilblivelse som underbygger saksøkers forståelse. Betydningen av intensjonsavtalen mellom Sjømat Norge og IE 19. april 2018 behandles nedenfor.
- (67) Utvidelsen av arbeidsmiljølovens omfangsbestemmelse til også å omfatte dykking har etter rettens syn ikke betydning for den aktuelle tvisten. Overenskomsten gjelder etter § 1.2 for arbeidstakere som er ansatt på NOR-registrerte servicefartøyer og er ikke begrenset til å gjelde ansatte som omfattes av skipsarbeidsloven.
- (68) Retten går så over til å se på hvilken betydning intensjonsavtalen mellom Sjømat Norge og IE har for forståelsen av Overenskomstens omfangsbestemmelse. Spørsmålet, slik retten ser det, er om NHO gjennom intensjonsavtalen må sies å ha lagt til grunn eller akseptert saksøkers forståelse av denne.
- (69) Da partene inngikk avtalen var de tilsynelatende enige om hva de ønsket å oppnå. Uenigheten oppsto da IE kom med sitt utkast til tariffavtale som saksøkte anfører vil bryte med grunnprinsippene i tariffstrukturen mellom LO og NHO. Det NHO/Sjømat Norge ønsket å se nærmere på var en tariffavtale for dykkerserviceselskaper som var medlemmer av Sjømat Norge, med virksomhet innrettet mot sjømatnæringen.

- (70) Som bakteppe for forståelsen av intensjonsavtalen vil retten trekke frem at det allerede eksisterte flere tariffavtaler innenfor havbruksnæringen da den ble inngått, deriblant Anleggsoverenskomsten med eget dykkerbilag, og de tre maritime overenskomstene knyttet til service- og flerbruksfartøy. LO og NHO ble konsultert om innholdet i intensjonsavtalen før den ble inngått. Det fremgår imidlertid av forklaringene at de involverte på det tidspunktet hadde begrenset kjennskap til forholdene i havbruksnæringen.
- (71) Intensjonsavtalens ordlyd er ikke entydig. Det følger av avtaleteksten at det skal jobbes frem en «overenskomst for dykkere og dykkerselskaper i havbruksnæringen», og at «partene ser for seg å jobbe frem en ny overenskomst for aktuelle bedrifter i løpet av høsten». Slik retten forstår dette fokuserer avtalen på dykkerselskaper innenfor havbruksnæringen som område for ny tariffavtale. Ordlyden i avtalens første og andre avsnitt harmonerer godt med saksøktes anførsel om at intensjonen var å etablere en avtale for spesialiserte dykkerselskaper.
- (72) Det heter videre i avtaleteksten at dette området er tariffomt. Intensjonsavtalen ble inngått samme dag som Overenskomsten, hvor det utvetydig følger av omfangsbestemmelsen at dykkeroppdrag er omfattet. Etter rettens syn tilsier dette at det ikke var dykking i havbruket som sådan partene karakteriserte som tariffomt i avtalen. Det har ellers formodningen mot seg at NHO/Sjømat Norge samme dag som Overenskomsten ble inngått, inngikk en intensjonsavtale som medførte at dykkervirksomhet likevel ikke skulle være omfattet av denne.
- (73) Av intensjonsavtalen fremgår det at partene mente det var viktig å avklare grensesnittet opp mot etablerte overenskomster på havbruksområdet. At partene hadde oppmerksomhet rundt det forhold at det innenfor havbruksnæringen foreligger flere overenskomster, støtter etter rettens syn opp under saksøktes forståelse av intensjonsavtalen.
- (74) På denne bakgrunn finner retten at saksøktes forståelse av intensjonsavtalen må legges til grunn. Intensjonsavtalen som sådan begrunner derfor ikke en innskrenkende tolkning av Overenskomstens omfangsbestemmelse. At IE oppfattet avtalen annerledes kan ikke tillegges betydning. Retten understreker at den med dette ikke har tatt stilling til om det på områder innen havbruksnæringen er tariffomt rom.

- (75) Retten er etter dette kommet til at saksøkte må frifinnes.
- (76) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

Saksøkte frifinnes.

Hanne Inger Bjurstrøm
(sign.)

Eli Mette Jarbo
(sign.)

Marianne Jenum Hotvedt
(sign.)

Tor-Arne Solbakken
(sign)

Bent Ove Hanasand
(sign.)

Rett utskrift bekreftes: